

Met de PEG-J katheter naar huis

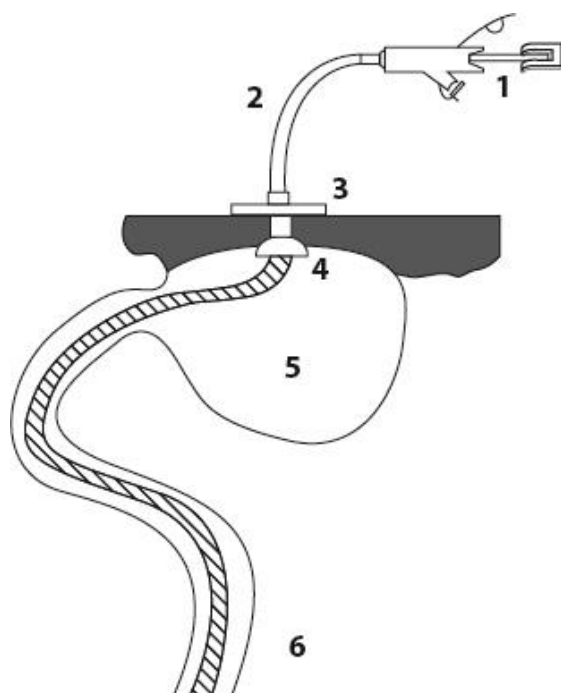
1 Inleiding

Bij u is een zogenaamde PEG-J-katheter in uw dunne darm geplaatst voor het toedienen van sondevoeding. Uw arts of de verpleegkundig consulent voedingsteam heeft u hierover informatie gegeven. Deze folder is bedoeld voor mensen die een PEG-J-katheter hebben of helpen bij de verzorging een PEG-J-katheter. In de folder leest u over de zorg rondom de PEG-J-katheter, het gebruik, de verzorging en eventuele problemen en oplossingen. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, stel deze dan gerust aan uw arts of aan de verpleegkundig consulent voedingsteam van het MCL. Zorgt u ervoor dat u namen en telefoonnummers meekrijgt van hulpverleners waarmee u contact op kunt nemen bij vragen of problemen. Deze telefoonnummers kunt u opschrijven bij hoofdstuk 11 Belangrijke telefoonnummers.

2 Wat is een PEG-J-katheter

Het is de bedoeling dat u gedurende langere tijd via de darm sondevoeding krijgt. Uw mond, slokdarm en maag worden zo ontzien. Dit kan bijvoorbeeld nodig zijn als er een probleem is met uw maagontlediging. De arts heeft met u besproken wat bij u de reden is. Daarom heeft u een katheter gekregen, die rechtstreeks door de buikwand in uw maag is gebracht. Daarna is via deze katheter een tweede slang (sonde) opgeschoven tot in de dunne darm (jejunum).

De katheter wordt een PEG-katheter genoemd, dat wil zeggen: Percutaan Endoscopische Gastrostomie. *Percutaan* betekent "door de huid". Een *endoscoop* is een "kijk slang" die via de mond en slokdarm in de maag wordt gebracht; hiermee wordt de maag van binnen bekeken. *Gastrostomie* betekent "opening in de maag". De letter J staat voor de slang die jejunumsonde wordt genoemd. Het jejunum is dat gedeelte van de dunne darm, waarin de sonde uiteindelijk uitmondt. Met behulp van een dwarsstukje dat op de PEG-katheter wordt geschoven, wordt de PEG-J-katheter aan de buitenzijde op zijn plaats gehouden. Het uiteinde van de katheter zit in de maag en heeft daar een verdikking (een schijfje) om te voorkomen dat de katheter uit de insteekopening glijdt.

1. De jejunumsonde en aansluitpunt voor het sondevoedingtoedieningssysteem
2. De PEG-J-katheter
3. Dwarsstukje buitenzijde (op de buikwand)
4. Dwarsstukje binnenzijde (in de maag)
5. De maag
6. Het jejunum (dunne darm)

De PEG-J-katheter bestaat dus uit twee delen, dat wil zeggen:

- een doorzichtige katheter
- een dunnere (jejunum)sonde die via de doorzichtige katheter doorgevoerd wordt naar de dunne darm, met een aansluitstukje voor het toedieningssysteem van de sondevoeding.

3 De zorg rondom een PEG-J-Katheter

Algemeen

Twee uren na de plaatsing mag u weer eten en drinken en kan de sondevoeding gestart worden, tenzij uw arts anders heeft beslist. Uw buik kan de eerste dagen gevoelig zijn. Ook kan er een kleine hoeveelheid wondvocht en/of bloed lekken. U hoeft zich hierover geen zorgen te maken. De arts of verpleegkundig consulent voedingsteam zet 10 dagen na het plaatsen van de PEG-J-katheter het dwarsstukje (aan de buitenkant) losser, zodat er tussen het dwarsstukje en de buikwand een ruimte zal zijn van 0,5 cm. Het is belangrijk de huid onder en rondom de PEG-J-katheter dagelijks schoon te maken. U heeft hierover uitleg gekregen van de verpleegkundig consulent voedingsteam in het ziekenhuis. De verpleegkundige van de thuiszorg kan de verzorging overnemen en kan ook helpen bij het toedienen van sondevoeding.

Dagelijkse verzorging van de PEG-J-katheter

- Was uw handen met water en zeep.
- Inspecteer de huid. Bij roodheid, harde plekken, pus en/of lekkage kijk bij hoofdstuk 6 Problemen, oorzaken en oplossingen.
- Maak in de eerste week de huid rondom de insteekopening schoon met behulp van een gaasje met chloorhexidine 0,5 % in alcohol 70%. Werk daarbij van binnen naar buiten. Als het dwarsstukje, na 10 dagen, is losgezet, kunt u de onderzijde van het dwarsstukje en de huid eronder ook schoonmaken. Na de eerste week mag u het geheel schoonmaken met water en zeep. Dit kunt u ook tijdens het douchen doen.
- Droog de huid goed en leg een schoon gaasje op het dwarsstukje; is er geen lekkage van de insteekopening, dan hoeft u geen gaasje op het dwarsstukje te leggen.
NB: Gebruik nooit een föhn om de huid rondom de PEG-J-katheter te drogen. Door de warmte kan zowel de huid als de PEG-J-katheter uitdrogen.
- Nadat het dwarsstukje is losgezet, moet u de PEG-J-katheter elke dag één keer dompelen. Pak hiervoor de PEG-J-katheter boven het dwarsstukje vast en duw deze iets naar binnen, zodat het inwendige schijfje loskomt van de maag.
- Let op! De PEG-J-katheter NIET DRAAIEN, anders draait de sonde uit het jejunum!

Verstopping van de PEG-J-katheter voorkomen

Omdat de PEG-J-katheter niet 'even' verwisseld kan worden, is het zeer belangrijk te voorkomen dat de katheter verstopt raakt. Door de katheter regelmatig door te spuiten met water, helpt u voorkomen dat deze verstopt raakt en verwijderd moet worden.

Doorspuiten van de PEG-J-katheter

Wanneer u de PEG-J-katheter niet gebruikt voor het toedienen van voeding of geneesmiddelen kunt u met één keer daags doorspuiten volstaan.

Doorspuiten van de katheter:

- Spuit de PEG-J-katheter door bij het wisselen van een verpakking sondevoeding.
- Gebruik hiervoor een 20 ml spuit gevuld met 20 ml leidingwater die u op het bijspuitpunt op het sondevoeding-toedieningssysteem plaatst.
- Herhaal deze handeling om de 3 uur (ook 's nachts!).

Het verwisselen van de PEG-J-katheter

De PEG-J-katheter hoeft alleen te worden verwisseld als er zich problemen voordoen. Dit verwisselen wordt gedaan door de arts (zie ook hoofdstuk 6 Problemen, oorzaken en oplossingen).

4 Het toedienen van sondevoeding

Het toedienen van sondevoeding gaat met behulp van een voedingspomp. De diëtist heeft met u de hoeveelheid en de soort sondevoeding besproken. Het toedienen van sondevoeding kan op twee manieren:

- continu
- intermitterend, dat wil zeggen alleen 's nachts of alleen overdag

Hieronder staan instructies voor het toedienen van de voeding. Lees de instructies eerst rustig door voordat u begint met de toediening van voeding.

Algemeen

- Was uw handen met water en zeep voordat u begint met het toedienen van voeding of het vernieuwen van het toedieningssysteem.
- Verwissel het toedieningssysteem één keer per dag, gelijktijdig met het aanhangen van een nieuwe verpakking sondevoeding.
- Schud de verpakking sondevoeding voor gebruik.
- U hoeft de sondevoeding niet in de koelkast te bewaren, maar de voeding mag niet in de zon staan of hangen.
- Een verpakking sondevoeding van 1000 ml mag maximaal 24 uur aanhangen, een glazen 500 ml fles 8 uur.
- Spuit de PEG-J-katheter door met 20 ml leidingwater wanneer een nieuwe verpakking sondevoeding wordt aangehangen.
- Maak de spuit die u gebruikt voor het geven van medicijnen via de PEG-J-katheter dagelijks schoon door deze af te wassen en daarna goed te laten drogen.
- Vernieuw deze spuit één keer per week.

Het toedienen van sondevoeding met behulp van een voedingspomp

- Open de verpakking (wanneer nog een aluminium cap aanwezig is, kunt u hier doorheen prikken met het toedieningssysteem).
- Plaats het toedieningssysteem op de verpakking sondevoeding.
- Hang de verpakking sondevoeding aan de infuusstandaard of bevestig de verpakking in de houder in de voedingspomptas/rugzak.
- Verwijder het afsluitdopje dat aan het einde van het toedieningssysteem zit.
- Plaats het toedieningssysteem in de pomp en laat de pomp het systeem vullen met sondevoeding.
- Sluit het toedieningssysteem aan op de PEG-J-katheter.

- Zet de voedingspomp aan en stel de gewenste toedieningssnelheid in op het juiste aantal ml sondevoeding per uur.
- Start de voedingspomp.
- Spuit de PEG-J-katheter ook tijdens het voeden nogmaals door met leidingwater (**totaal 8 keer per 24 uur**). Dit doet u met een 20 ml spuit via het bijspuitpunt van het toedieningssysteem. Stop de toediening van de sondevoeding tijdens het doorspuiten. Zet hiervoor de pomp op de pauze/hold stand.
- Druk op start na het doorspuiten van de PEG-J-katheter.
- Verwissel het toedieningssysteem één keer per dag, gelijktijdig met het aanhangen van een nieuwe verpakking sondevoeding.

Toediening van medicijnen

- Neem uw medicijnen – als het mogelijk is – in via uw mond.
- Neem alleen medicijnen via de PEG-J-katheter die hiervoor geschikt zijn. Overleg altijd met uw arts en apotheker.
- Gebruikt u medicijnen via de PEG-J-katheter? Spuit dan, vóór en ná toediening van de geneesmiddelen, de katheter door met 20 ml leidingwater. Dit is nodig om verstopping van de katheter te voorkomen.
- Worden er meerdere medicijnen via de PEG-J-katheter gegeven, dan **tussen** de medicijnen **door** de katheter **doorspuiten** met 20 ml leidingwater.
- Zie voor de werkwijze bij hoofdstuk 3 De zorg rondom een PEG-J-katheter, het doorspuiten van de PEG-J-katheter.

5 De verzorging van de mond

Het is belangrijk uw mond en uw gebit goed te verzorgen, ook wanneer u weinig of geen voeding via uw mond binnen krijgt. Wanneer u via de mond bijna niets meer eet of drinkt, wordt er minder speeksel aangemaakt. Hierdoor kunt u last krijgen van een droge mond. Om een droge mond te voorkomen kunt u (suikervrije) kauwgom en (suikervrije) snoepjes gebruiken. Overleg dit met uw arts of diëtist.

Bij een natuurlijk gebit

- Poets 3x per dag uw tanden met een zachte borstel en een klein beetje fluoridetandpasta.
- Spoel de mond eventueel met zout water (zelf te maken door één afgestreken theelepel zout op te lossen in 1 liter water).
- U kunt ook tussen de tanden en kiezen schoonmaken, met bijvoorbeeld floss-draad, tandenstoker of rager, afhankelijk van de ruimte tussen uw tanden en kiezen.
- Houd eventueel uw lippen vet met vaseline.

Bij een prothese

- Poets 3x per dag de kaken met een zachte tandenborstel met water of maak ze schoon met natte gaasjes. Gebruik eventueel een klein beetje fluoridetandpasta voor de smaak. Poets ook de tong en het gehemelte mee.
- Poets de prothese 3x per dag schoon met water en handzeep. Tandpasta schuurt te veel.
- Laat de prothese 's nachts bij voorkeur uit.
- Houd eventueel uw lippen vet met vaseline.

Algemeen

Let goed op pijn, een branderig gevoel, witte vlekken (beslag) of kapotte plekjes in de mond of mondhoeken en bloedingen. Het kauwen op kauwgum wil nog wel eens een deel van de klachten wegnemen. Als u last van slijmvorming hebt, kunt u de mond spoelen met een zout/soda-oplossing en nadien uitspugen (één afgestreken theelepel soda en één afgestreken theelepel zout in 1 liter water oplossen). Zout heeft een reinigende werking en soda zorgt ervoor dat de eiwitten die in het slijm zitten gemakkelijker worden opgelost. Op deze manier raakt u het slijm makkelijker kwijt. Spoelen mag wel 8-10 x per dag.

6 Problemen, oorzaken en oplossingen

We hebben de meest voorkomende problemen bij de PEG-J-katheter voor u op een rijtje gezet met de waarschijnlijke oorzaken en eventuele oplossingen. Mocht u toch ongerust zijn, neem dan contact op met uw huisarts, verpleegkundige van de thuiszorg of de verpleegkundig consulent voedingsteam.

Probleem: Lekken van voeding langs de insteekopening.

Oorzaak

- Er is te veel voeding gegeven of te snel gevoed.
- Er is een verstopping in de darm.

Oplossing

- Stop met de toediening van sondevoeding.
- Maak de huid rondom de insteekopening schoon.
- Controleer de inloopsnelheid van de voeding.
- Controleer uw ontlastingspatroon.
- Neem contact op met uw huisarts.

N.B: Door de kleine speling tussen PEG-J-katheter en de insteekopening, is *enige* lekkage van maaginhoud altijd mogelijk.

Probleem: Doorspuiten van de PEG-J-katheter gaat moeilijk.

Oorzaak

- Niet regelmatig doorspuiten.
- Toedienen van poedervormige geneesmiddelen.
- De PEG-J-katheter is aan vervanging toe.

Oplossing

- Spuit de PEG-J-katheter (nog) wat vaker door met lauwwarm leidingwater.
- Gebruik lauwwarm leidingwater ook om de PEG-J katheter mee te flushen. Dit gaat als volgt: probeer meerdere malen het water in te spuiten en terug te halen. Met het flushen wordt geprobeerd om steeds een klein beetje van de aangekoekte voeding los te weken

NB: Gebruik hiervoor geen koolzuurhoudend bronwater of frisdrank (cola): door het zuur vlokken de eiwitten in de voeding juist uit waardoor de PEG-J-katheter verstopt raakt.

- Als de PEG-J katheter verstopt is, of om dit te voorkomen, kan er een oplossing gemaakt worden van baking soda (zuiveringszout) en water. Baking soda is te koop in de supermarkt bij de bakproducten.
Voor de oplossing mengt u 1 afgestreken theelepel baking soda (4 gram) met 100 ml water. Zorg ervoor dat alles volledig is opgelost alvorens dit te gebruiken.
- Spuit 10 ml van de baking soda-oplossing in, laat het even inwerken (zo nodig een aantal uren) en haal het terug.
- Bij verstopping: deze procedure een aantal malen herhalen, tot de PEG-J katheter weer open is. Wissel dit af met lauw water.
- Gebruik maximaal 20 ml baking soda-oplossing per dag in de sonde!
- Gebruik nooit meer dan 10 ml per keer bij het doorspuiten. Dan is er nog 10 ml over om de PEG-J katheter in te laten weken als dat nodig is. De thuiszorg kan u hierbij eventueel ondersteunen.
- Wanneer niet duidelijk is of de verstopping door voeding of medicijnen wordt veroorzaakt, moet er overleg plaatsvinden met de apotheek.
- Neem opnieuw contact op met uw huisarts, als de verstopping niet is op te lossen.

Probleem: De huid rondom de insteekopening is geïrriteerd.

Wordt de huid rondom de insteekopening rood, pijnlijk en dik, neem dan binnen 24 uur contact op met uw huisarts.

Oorzaak

- Toenemende/aanhoudende forse lekkage via de insteekopening.
- Het dwarsstukje zit te strak op de huid.
- Overgevoeligheid voor siliconenmateriaal.
- Schimmelinfectie van de insteekopening en/of ontsteking van de huid.

Oplossing

- Neem in alle gevallen contact op met uw huisarts.
- Zorg ervoor dat u de huid goed droog houdt. Verwissel zo nodig het gaasje.

Probleem: De fistel bloedt een beetje.

Oorzaak

- Meestal veroorzaakt door het ontstaan van wild vlees.
- Soms veroorzaakt doordat er per ongeluk aan de PEG-J-katheter getrokken is.

Oplossing

- Stop het bloeden door met een gaasje lichte druk uit te oefenen op de insteekopening.
- Stop de katheter zo onder uw kleding dat er aan trekken of er achter blijven hangen niet mogelijk is.
- Wanneer u denkt dat de oorzaak van het bloeden wild vlees is, neem dan contact op met uw huisarts, verpleegkundige van de thuiszorg of de verpleegkundig consulent voedingsteam.

Probleem: De PEG-J-katheter komt verder uit de insteekopening of is eruit gevallen.

Oorzaak

- Het dwarsstukje in de maag is stuk.

- De jejunumsonde is per ongeluk uit de PEG-katheter getrokken.

Oplossing

- Neem geen voeding meer.
- Neem direct contact op met uw huisarts. Wanneer de PEG-J-katheter niet meer in de insteekopening zit, kan deze dicht gaan groeien. Er moet binnen twee uur een nieuwe katheter geplaatst worden.
- U mag de insteekopening afdekken met een gaasje.

Probleem: Last van braken en/of diarree.

*Mogelijke oorzaken van **braken***

- Te snelle toediening of te veel voeding.
- Bedorven voeding.
- Te koude voeding.
- Verstopping van de darm.
- U gebruikt medicijnen die deze klachten tot gevolg kunnen hebben.
- U heeft een ziekte waarbij dit een verschijnsel is.

Oplossing

- Stop de voeding.
- Controleer de inloopsnelheid van de sondevoeding.
- Controleer de houdbaarheidsdatum van de voeding.
- Breng als het nodig is de voeding op kamertemperatuur.
- Overleg met de huisarts.

*Mogelijke oorzaken van **diarree***

- De voeding is te snel ingelopen.
- Verstopping in de darm (zogenaamde overloopdiarree).
- Bedorven voeding.
- U krijgt medicijnen die deze klachten tot gevolg kunnen hebben.
- U heeft een ziekte waarbij dit een verschijnsel is.

Oplossing

- Stop de voeding.
- Controleer de houdbaarheidsdatum.
- Overleg met de huisarts.

7 Wanneer contact opnemen met de huisarts

Waarschuw bij onderstaande problemen uw huisarts:

- Als u, om onduidelijke redenen, langer dan een dag koorts heeft, moet braken of diarree heeft.
- Als u vijf tot zeven dagen geen ontlasting heeft.
- Als u last heeft van duizeligheid, weinig plast en uw urine een erg donkere kleur heeft.
- Als u ongewenst gewicht verliest of ongewenst veel in gewicht toeneemt.
- Als u twijfelt of onzeker bent over bepaalde klachten die u heeft.
- Als u twijfelt of de jejunumsonde nog op de juiste plaats zit.

8 Als u naar huis gaat

Douchen mag u meteen na het plaatsen van de PEG-J-katheter. Pas een week na het plaatsen mag u er ook mee in bad en/of zwemmen. Het is wel belangrijk om na het bad, douche of zwemmen, de huid onder de PEG-J-katheter goed droog te maken, bijvoorbeeld met een gaasje. De verpleegkundig consulent voedingsteam houdt telefonisch contact met u. Zij maakt als het nodig is een controle afspraak met u.

9 Bestellen van sondevoeding en hulpmiddelen

Voor sondevoeding en voedingspompen heeft u een machtiging nodig van uw zorgverzekeraar. Uw behandelend arts of uw diëtist vraagt dit voor u aan. Een machtiging is drie tot twaalf maanden geldig. De diëtist regelt de eerste bestelling. De sondevoeding en de materialen worden meestal bij u thuis afgeleverd. Wilt u binnen de machtigingsperiode nieuwe sondevoeding of nieuwe materialen bestellen, dan kunt u zelf contact opnemen met de leverancier van de voeding.

Is de machtiging door de zorgverzekeraar afgewezen of is deze verlopen? Neem dan contact op met uw behandelend arts of de diëtist. Zij kunnen de machtiging voor u verlengen. De sondevoeding en hulpmiddelen, zoals de voedingspomp, worden geleverd door facilitaire bedrijven. Zij leveren in principe aan huis. Ook geeft één van hun verpleegkundigen u een instructie over de voedingspomp.

10 Eigen risico zorgverzekering

Voor iedere verzekerde geldt vanaf 18 jaar een verplicht eigen risico, naast het eventuele vrijwillige eigen risico. Als de aangevraagde sondevoeding of hulpmiddelen in aanmerking komen voor vergoeding, dan stuurt de leverancier of apotheek de nota's rechtstreeks naar de zorgverzekeraar. De zorgverzekeraar neemt vervolgens contact met u op voor verrekening van uw eigen risico.

11 Belangrijke telefoonnummers

Huisarts : _____
Thuiszorgteam : _____
Diëtiste : _____

Verpleegkundig consulent voedingsteam : 058 – 286 67 85

Op werkdagen heeft de verpleegkundig consulent voedingsteam telefonisch spreekuur van 8.30 - 10.00 uur en van 13.00 – 13.30 uur.

Facilitaire bedrijven:

Sorgente 030 – 850 20 21, www.sorgente.nl

Mediq Tefa 030 – 182 12 22, www.mediqtefa.nl

Medireva, 0800-0201201, www.medireva.nl

12 Gegevens van uw PEG-J-katheter

Datum plaatsing: _____

Dikte: _____ French

Lengte: _____ cm

Materiaal: _____

Afbeelding: MCL

Richtlijnen uitgegeven door het Voedingsteam MCL.

www.mcl.nl

Voedingsteam, route 34

058 – 286 67 85

©MCL november 2024

Docnr. 22292 (7)